



**НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ**

# **ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ**

**IV тромесечје 2015. године**

Београд, март 2016. године



## Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* детаљно анализира најновије трендове у кредитној активности ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се разматра кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који опредељују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Имајући у виду релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Анкетом је знатно унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима. Учешће банака у анкети је добровољно, а одзив готово стопостотан.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама централне и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Из Србије у овој анкети учествује десет банака, чија актива чини око 50% укупне aktive банкарског сектора Србије.

**СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ**

**БДП** – бруто домаћи производ

**Г** - година

**ДФО** – друге финансијске организације

**д.с.** – десна скала

**ЕИБ** – Европска инвестициона банка

**ЕЦБ** – Европска централна банка

**л.с.** – лева скала

**М** – месец

**млн** – милион

**млрд** – милијарда

**мг.** – међугодишње

**ММФ** – Међународни монетарни фонд

**NPL** – проблематични кредити

**П** – полугодиште

**п.п.** – процентни поен

**Т** – тромесечје

земље **ЦИЈЕ** – земље централне и југоисточне Европе

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

## Садржај

<b>Резиме</b> .....	6
<b>I. Сектор привреде</b> .....	7
1. Кредити привреди .....	7
2. Цена задуживања привреде .....	9
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности.....	10
<b>II. Сектор становништва</b> .....	12
1. Кредити становништву .....	12
2. Цена задуживања становништва .....	14
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности.....	14

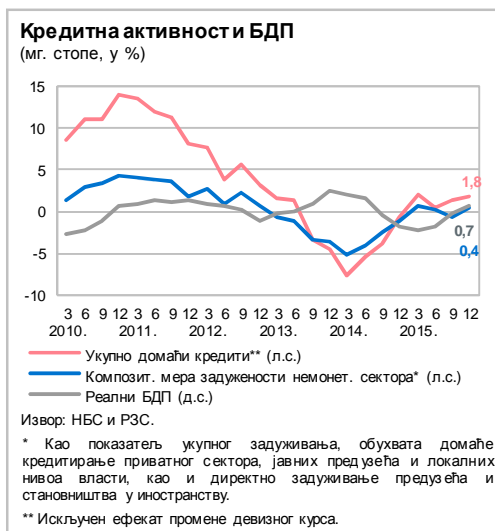
## Резиме

Кредитна активност банака према привреди и становништву наставила је да се опоравља током Т4, што је допринело да у 2015. по искључењу ефекта промене курса оствари раст од 1,8%<sup>1</sup>, упркос доспећу 110 млрд динара субвенционисаних кредита одобрених претходне године. Захваљујући пре свега знатном ублажавању монетарне политике Народне банке Србије током 2015. године, као и нижим каматним стопама на међународном тржишту новца, трошкови задуживања приватног сектора су у Т4 снижени на нове најниже вредности. Паду каматних стопа, упркос повећаној тражњи за кредитима, доприноси и већа конкуренција банака на кредитном тржишту, која је уз ниже трошкове извора за кредитне, утицала да банке наставе са ублажавањем кредитних стандарда у Т4.

Осим путем референтне стопе, Народна банка Србије је и путем политике обавезне резерве обезбеђивала услове за повећање кредитне активности, а тиме и за економски раст. Смањењем стопа девизне обавезне резерве у Т4 банакама је ослобођено 232 млн евра и 16 млрд динара кредитног потенцијала (444 млн евра и 21 млрд динара укупно у 2015.)

Сезонски очекивано, кредитирање предузећа интензивиранио је крајем године, што је и утицало да у Т4 буде регистрован и највећи тромесечни износ новодобрених кредита током 2015. Тражња предузећа за кредитима је уобичајено, у највећој мери била вођена потребом финансирања обртних средстава и реструктурирања дугова, због чега су кредити за обртна средства и даље најзаступљенији. Настављена су и позитивна кретања на тржишту инвестиционих кредита, указујући да се привреда у 2015. у већој мери ослањала на овај вид финансирања инвестиција. Раст управо ових кредита највише је утицао да износ укупних новоодобрених кредита у 2015. буде виши него у 2014, када је на снази био програм субвенционисаног кредитирања.

Кредити становништву наставили су да расту по устаљеној динамици, при чему међу новоодобреним кредитима становништву већ дуже време доминирају кредити намењени потрошњи (готовински и за рефинансирање).



Приликом финансирања кредитне активности банке су се ослањале на домаће изворе финансирања, пре свега на динарске и девизне депозите привреде и становништва. Део кредитног потенцијала ослобођен је и по основу смањења девизних депозита банака код Народне банке Србије у оквиру релаксације регулативе о обавезној девизној резерви.

Веће ново задуживање у девизном знаку и доспеће раније одобрених субвенционисаних кредита смањили су степен динаризације кредита привреди у 2015, док је становништво наставило да се претежно задужује у динарима.

Очекујемо да ће се започети опоравак кредитне активности наставити у 2016, чему би требало да допринесу ефекти ублажене монетарне политике, очекивано убрзање раста домаће економске активности и даље никсе камате у зони евра. С друге стране, раздуживање предузећа према иностранству требало би да се настави, пре свега као последица пада каматних стопа на домаћем тржишту и већег ослањања на домаће изворе финансирања.

<sup>1</sup> Обрачунато по курсу динара према свру, швајцарском франку и долару на дан 30. септембра 2014. (тзв. програмски курс који се користи за потребе праћења аранжмана с ММФ-ом), узимајући у обзир валутну структуру потраживања по основу кредита.

## I. Сектор привреде

### 1. Кредити привреди

И поред тога што су највећи износи субвенционисаних кредита доспевали током П2, кредити привреди су и у Т4 наставили раст. Томе је допринело и ублажавање монетарне политике Народне банке Србије која је у условима ниских инфлаторних притисака настојала да подстакне кредитни, а тиме и привредни раст како преко канала каматне стопе, тако и кредитног канала. Сезонски уобичајено, кредитирање предузећа интензивирано је крајем године, што је и утицало да у Т4 буде регистрован и највећи тромесечни износ новодобраних кредита током 2015. У децембру је стање кредита привреди износило 1.131,8 млрд динара, при чему се на кредите јавним предузећима односило 14,7%<sup>2</sup>.

Иако је доспело око 110 млрд динара, тј. 80% субвенционисаних кредита одобрених током 2014. године, кредити привреди су у 2015, по искључењу ефекта девизног курса, остварили раст од 1,2%. Опоравак кредитирања привреде одразио се и на раст учешћа кредита привреди у оцењеном БДП-у у 2015. за 0,1 п.п., на 28,4%.

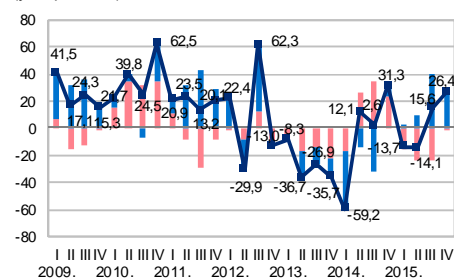
У Т4 кредити привреди су по искључењу ефекта промене девизног курса повећани за 2,4% или за 26,4 млрд динара, по основу раста кредита привредним друштвима (33,7 млрд динара), док су кредити јавним предузећима смањени (7,3 млрд динара). Захваљујући интензивнијем кредитирању током П2, кредити привредним друштвима су у 2015. повећани за 14,6 млрд динара (номинално за 24,0 млрд динара). С друге стране, кредитирање јавних предузећа у 2015. је смањено за 0,3 млрд динара – и поред повећаног задуживања у П1, пре свега у Т1.

Током Т4 највише су кредитирана предузећа из области трговине, енергетике и пољопривреде. Предузећа из ових сектора остварила су и највећи раст задужења на нивоу године, док је пад потраживања по основу кредита био најизраженији у сектору прерађивачке индустрије, који је био и највећи корисник субвенционисаних кредита.

Износ **новодобраних кредита** привреди повећан је у односу на Т3 и у Т4 је износио 218,6 млрд

<sup>2</sup> Од краја 2014. године као критеријум за утврђивање да ли се предузеће сматра јавним предузећем или привредним друштвом користи се критеријум већинског власништва, контроле и управљања, а не принцип претежне делатности, као што је до тада био случај.

Прираст кредита привреди, према валутама  
(у млрд RSD)



— Девизни и девизно индексирани кредити\*  
— Динарски кредити  
— Укупно

Извор: НБС.

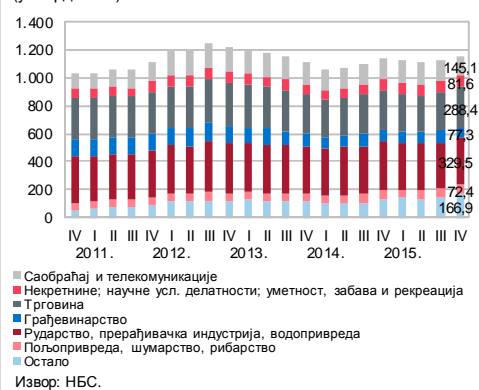
\* Искључен ефекат промене курса.

Динамика отплате субвенционисаних динарских кредита одобрених у складу са програмом Владе у 2014. години

	У млн RSD	У млн EUR
2015.		
Јануар	2.910,9	25,1
Фебруар	4.925,4	42,2
Март	6.226,2	52,9
Април	7.189,0	60,6
Мај	8.468,0	71,0
Јун	9.388,6	78,0
Јул	11.338,9	92,7
Август	11.338,9	92,7
Септембар	11.338,9	92,7
Октобар	11.338,9	92,7
Новембар	11.338,9	92,7
Децембар	11.338,9	92,7
2016.		
Јануар	8.428,0	67,6
Фебруар	6.413,5	50,5
Март	5.112,7	39,8
Април	4.149,9	32,1
Мај	2.870,9	21,7
Јун	1.950,3	14,7
УКУПНО	136.066,8	1.112,5

Извор: Фонд за развој и прерачун НБС.

Структура кредита привреди према секторској делатности, стање крајем периода  
(у млрд RSD)



Извор: НБС.

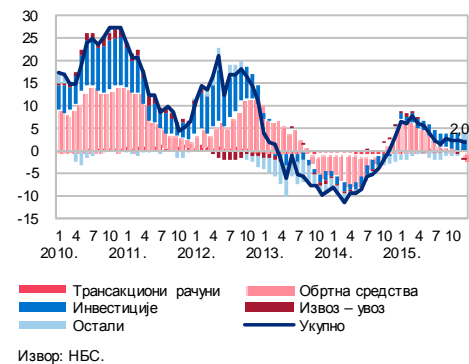
динара. Банке су и даље највише одобравале кредите за обртна средства, који су чинили око 46% новоодобрених кредита. Учешће инвестиционих у новим кредитима (26%) било је нешто ниже него у ТЗ, али и даље знатно изнад вредности остварених у 2014. години. Наиме, веће финансирање инвестиција из банкарских извора у 2015. омогућено је значајним повећањем нових инвестиционих кредита (за око 150% мг., на 222,8 млрд динара). Тај раст је утицао на то да и износ новоодобрених кредита привреди у 2015. (747,9 млрд динара) буде за 38% виши него 2014. Присуство позитивних тенденција потврђује и чињеница да чак и ако се искључе кредити који су рефинансирани по повољнијим условима (око 25%), износ нових укупних кредита привреди у 2015. је за 4% виши од укупних новоодобрених кредита у 2014, када је био на снази програм субвенционисаног кредитирања. Раст инвестиционих кредита допринео је и продужавању рачности кредитног портфолија – учешће укупних кредита с рочношћу дужом од две године је у односу на 2014. повећано за 6,8 п.п., на 64,3%.

Удео динарских у укупним кредитима привреди у односу на крај 2014. смањен је за 5,6 п.п. и у децембру је износио 19,4%. На то је утицала чињеница да је већина динарских субвенционисаних кредита доспела, а да је ново задужење привреде било претежно у девизном знаку. Ипак, динарско задуживање је повећано пред крај године, и у новембру и децембру кредити у динарима чинили су око једне четвртине нових кредита привреди.

Један од фактора који ограничава кредитну активност је и даље релативно висок ниво *NPL*, који је у великој мери концентрисан у сектору привреде. При томе, највише проблема у отплати кредита и даље имају предузећа из сектора грађевинарства. Ипак, учешће *NPL* у укупним кредитима привреди благо се смањује од маја и у новембру је износило 23,7% (за 0,9 п.п. ниже него крајем 2014). Смањење тог учешћа резултат је раста кредитне активности, као и наплате, отписа и реструктурирања дела *NPL*. Спровођење Стратегије за решавање питања проблематичних кредита, коју су припремиле Влада и Народна банка Србије, у сарадњи с ММФ-ом, Светском банком и Европском банком за обнову и развој, а Влада усвојила у августу 2015, требало би да омогући решавање питања *NPL* на тржишан и одржив начин. И поред високог учешћа *NPL* у укупним кредитима, коефицијент адекватности капитала од око 20% указује на то да је домаћи банкарски сектор високо капитализован. Високу капитализованост банкарског сектора потврдили су и резултати посебних дијагностичких испитивања биланса банака која су спроведена са

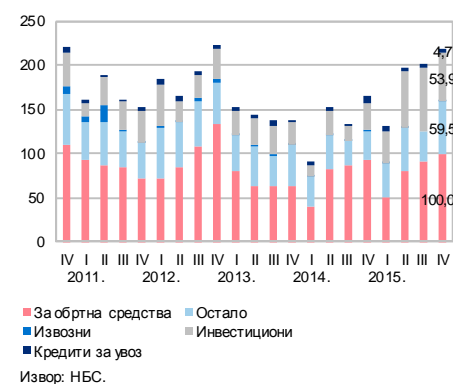
### Доприноси расту кредита банака привреди по наменама

(мг. стопе раста, у п.п.)



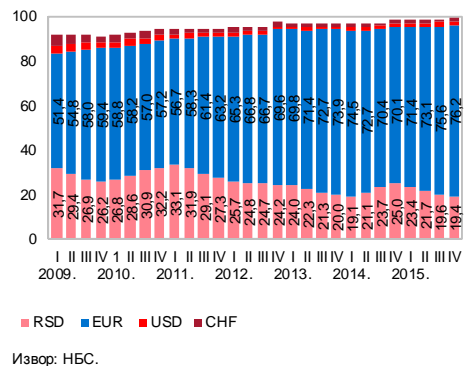
### Структура новоодобрених кредита привреди

(у млрд RSD)



### Валутна структура потраживања банака од привреде

(у %)





стањем на дан 31. марта 2015. и која су обухватила 14 банака чија актива чини 88% активе банкарског сектора.

Очекујемо да ће се започети опоравак кредитне активности наставити у 2016, чему би требало да допринесу ефекти досадашњег ублажавања монетарне политике, очекивано убрзање раста домаће економске активности<sup>3</sup> као и даље ниске каматне стопе у зони евра. Такође, током 2016. доспева знатно мањи износ субвенционисаних кредита одобренних током 2014. године.

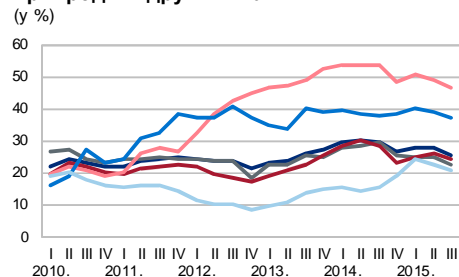
## 2. Цена задуживања привреде

Тренд пада каматних стопа на **новоодобрене динарске кредите привреди** присутан је од септембра 2013. и уследио је након што је започет циклус смањења референтне каматне стопе у мају те године. Каматне стопе на динарске кредите привреди су од септембра 2013. до краја 2015. смањене за 11,4 п.п., док је референтна каматна стопа од маја 2013. до октобра 2015. снижена за 7,25 п.п. Са убрзањем ублажавања монетарне политике од марта 2015. убрзан је и пад каматних стопа на кредите привреди, које су снижене на до сада најниже вредности. Осим ублажавања монетарне политике, паду каматних стопа у последње време доприноси и повећана конкуренција банака на кредитном тржишту. Пад трошкова финансирања код привреде доприноси нижим трошковима пословања и побољшању пословног резултата, што додатно подстиче улазак у нове инвестиционе пројекте.

Просечна цена динарских кредита привреди је од јула 2015. једноцифрена, а у децембру је износила 6,2%, што је за 4,7 п.п. ниже у односу на крај 2014. Само у Т4 ова стопа је снижена за 2,1 п.п., при чему су снижене стопе на све врсте динарских кредита привреди. Крајем 2015. каматне стопе на кредите за обртна средства и инвестиционе кредите износиле су 6,1% и 7,2%, респективно, или за 4,5 п.п. и 3,2 п.п. мање него крајем 2014. Највеће смањење у 2015. (за 6,2 п.п.) бележи се код осталих кредита, који су у децембру одобравани по просечној стопи од 6,4%.

И каматне стопе на **евроиндексиране кредите** су у паду већ дуже време, што се пре свега дугује паду *EURIBOR*-а. Просечна пондерисана каматна стопа на девизне и девизно индексирани кредите привреди је у 2015. смањена за 0,7 п.п. (од чега за 0,3 п.п. у Т4), на 4,2% у децембру. При томе, инвестициони и кредити за обртна средства су одобравани по стопи од 4,4%, што је ниже у

### Учешће бруто проблематичних кредита привредним друштвима (у %)

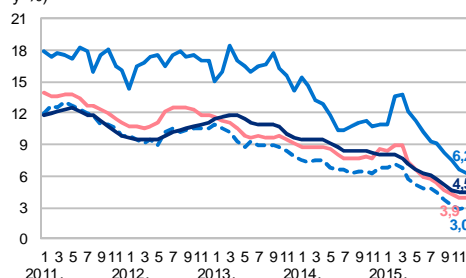


— Учешће NPL у укупним кредитима привреде  
— Прерађивачка индустрија, рударство  
— Трговина на велико и мало  
— Греховинарство  
— Пословање са некретностима  
— Саобраћај, информисање, комуникације

Извор: НБС.

### Кретање каматних стопа на динарске кредите и депозите привреди\*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



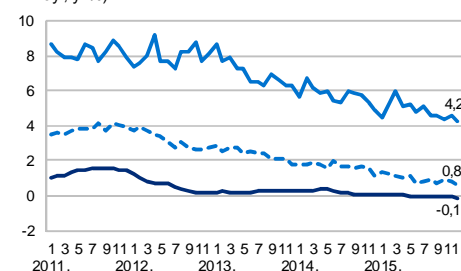
— Новоодобрене динарски кредити привреди  
— Новоположени динарски депозити привреде  
— BELIBOR 3М, просек периода  
— Референтна каматна стопа, просек периода

Извор: НБС.

\* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

### Кретање каматних стопа на девизне кредите и депозите привреди\*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



— Новоодобрене девизни кредити привреди\*\*  
— Новоположени девизни депозити привреде  
— EURIBOR 3М

Извор: НБС и Европска банкарска федерација.

\* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

\*\* У еврима и евроиндексирани.

<sup>3</sup> Наше економетријске анализе указују на то да економска активност претходи кредитној активности, тј. да кредитна активност у Србији има процикличан карактер с кашњењем од око једног тромесечја.

односу на крај 2014. за 0,5 п.п. и 0,6 п.п., респективно. Цена осталих кредита смањена је за 1,3 п.п., на 3,6%.

Крајем 2015. маржа за динарске кредите привреди рачуната у односу на каматну стопу на динарске депозите износила је 3,3 п.п., а у односу на тромесечни *BELIBOR* 2,4 п.п. При томе, пад маржи био је изражен у Т4, када су оне смањене за по 1,2 п.п.. На нивоу године маржа у односу на каматну стопу на депозите била је смањена за 0,8 п.п., док је у односу на *BELIBOR* остала скоро непромењена. Смањене су и марже за девизно индексиране кредите – у односу на каматну стопу на девизне депозите на 3,7 п.п., а у односу на тромесечни *EURIBOR* на 4,4 п.п., крајем 2015.

### 3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

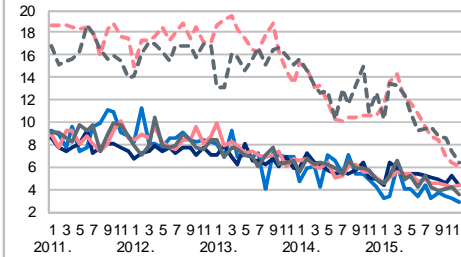
Резултати анкета о кредитној активности указују на побољшање климе на кредитном тржишту у 2015. Ограничавајући утицај понуде на кредитну активност слаби, пошто су банке током 2015. ублажавале кредитне стандарде, а истовремено је регистрован и раст тражње за кредитима.

Резултати анкета Народне банке Србије о кредитној активности банака указују на то да су банке од Т2 започеле са ублажавањем кредитних стандарда привреди, а то ублажавање настављено је током П2. Стандарди су ублажавани и за динарске и за девизне кредите, и то у нешто већој мери за мала и средња предузећа. Према мишљењу представника банака разлог за ублажавање стандарда је конкуренција банака на кредитном тржишту и нижи трошкови извора за кредите. Иако су ризици у погледу могућности наплате потраживања и колатерала, као и неповољна очекивања о привредном расту и даље присутни, они су према оцини представника банака све мањи. Представници банака очекују да ће тренд ублажавања стандарда бити настављен и у Т1 2016, а да ће на то, поред конкуренције и нижих трошкова, деловати и убрзање економске активности.

Од почетка године услови задуживања предузећа били су, према оцини банака, повољнији по основу нижих маржи и пратећих трошкова, а продужени су и рокови отплате кредита. У П2 ублажени су и захтеви у погледу максималног износа кредита, док су захтеви у погледу колатерала након ублажавања у Т3 у Т4 поново пооштрени.

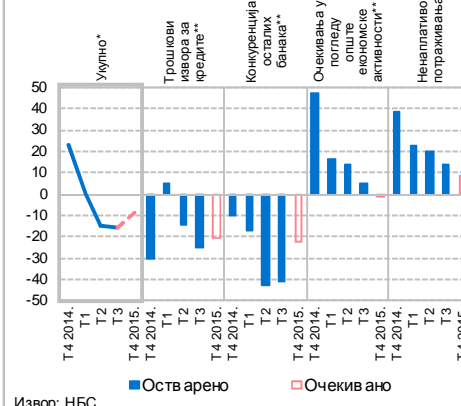
Након сезонски уобичајеног пада у Т1, тражња предузећа за кредитима бележила је раст у наредна три тромесечја. Раст тражње потицао је од малих и средњих, али и од великих предузећа, и односио се и на девизне и на динарске кредите. Потреба реструктурирања дугова и финансирање обртних

**Кретање каматних стопа на кредите привреди**  
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



Извор: НБС

**Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима**  
(у нето процентима)

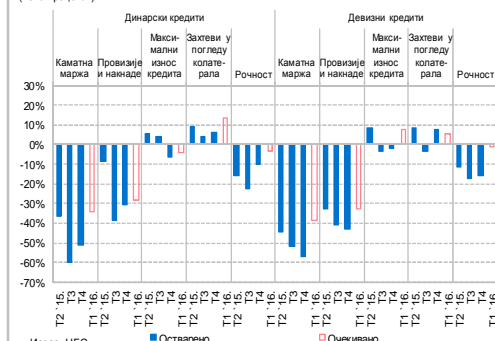


Извор: НБС.

\* Позитивне вредности указују на пооштравање, а негативне на ублажавање кредитних стандарда у односу на претходно тромесечје.

\*\* Позитивне вредности указују на допринос датог фактора пооштравању, а негативне ублажавању кредитних стандарда.

**Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима**  
(нето проценат)



Извор: НБС.

\* Позитивна вредност указује на пооштравање услова, негативна на ублажавање услова

\*\* На графиконима није приказан интезитет промене

средстава највише су утицали на овај раст тражње, а исти фактори требало би да буду главни покретачи њеног раста и у Т1 2016.

Према резултатима **ЕИБ-ове Анкете о кредитној активности у земљама ЦИЈЕ** која је објављена у новембру 2015. очекује се даљи раст тражње предузећа за кредитима у Србији, али ће он бити мање изражен у односу на регион. Раст тражње се очекује за мала, средња и велика предузећа, а биће вођен пре свега потребом финансирања обртних средстава и рефинансирања постојећих обавеза. Истовремено, банке из Србије које учествују у овој анкети очекују да ће кредитни стандарди бити ублажени за мала и средња предузећа, а пооштрени за велика предузећа. Ублажавању кредитних стандарда требало би да допринесу повољнији изгледи на домаћем тржишту и повољнији приступ домаћим изворима финансирања, док ће и учешће *NPL*, промене у локалној регулативи и захтеви у погледу капитала деловати као ограничавајући фактор. У наредном периоду услови задуживања малих и средњих предузећа требало би да буду повољнији у погледу рочности и износа кредита. Ова анкета пружа и оцену очекиваног кретања учешћа *NPL*, и према њеним резултатима очекује се даље смањење учешћа ових кредита и то побољшање израженије је у односу на регион.



## II. Сектор становништва

### 1. Кредити становништву

Кредити становништву су и у 2015. наставили кретање према устаљеној сезонској динамици – након уобичајено ниже активности почетком године, у каснијим месецима бележили су релативно стабилан раст. Тако су кредити становништву у 2015. повећани за 3,1%, а њихово учешће у оцењеном БДП-у за 0,4 п.п. на 18,8% у децембру.

Крајем 2015. стање кредита сектору становништва износило је 751,7 млрд динара, што је чинило око 39% укупних потраживања банака од немонетарног сектора. Током Т4 кредити становништву су, по искључењу ефекта промене курса, повећани за 0,8% или 5,2 млрд динара, што је уз раст остварен током Т2 и Т3 допринело да на нивоу године они укупно буду повећани за 20,1 млрд динара (номинално за 34,1 млрд динара).

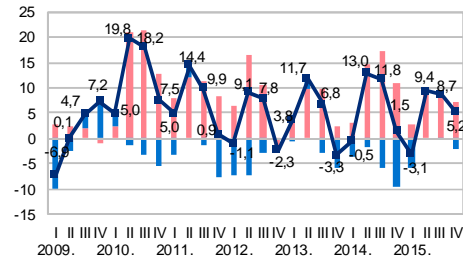
Доспеће рата субвенционисаних кредита није у потпуности зановљено новим кредитирањем предузетника, тако да су и поред раста у Т4 (0,2 млрд динара), потраживања банака од предузетника у 2015. смањена за 4,1 млрд динара, а њихово учешће у укупним кредитима сектору становништва смањено је на 4,8%, са 5,5% крајем 2014.

За разлику од привреде, грађани су се претежно задуживали у динарима, при чему је обим новоодобренних кредита у Т4 (77,3 млрд динара) био нешто виши од оног у Т3. Као и у претходном периоду, грађани су највише користили готовинске кредите, који су чинили око 60% новоодобренних кредита, уз продужење рока на који су одобрени. Стамбени кредити одобрени су у нешто нижем, а остали кредити у нешто вишем износу него у Т3 и на њих се односило око 13% и 23% нових кредита, респективно. Задуживање грађана по кредитним картицама и прекорачењима по текућим рачунима, било је на нешто нижем нивоу.

Супротно очекивањима, смањење плата у јавном сектору и пензија није се одразило на мање задуживање становништва у 2015. Износ **новоодобренних кредита** грађанима у 2015. (269,9 млрд динара) био је за 53,5 млрд динара виши у односу на претходну годину. При томе, око 19% овог износа односило се на постојеће кредите чији су услови отплате измењени. Један део тог износа односи се на измену услова отплате постојећих, пре свега стамбених кредита, након примене

#### Прираст кредита становништву, према валутама

(у млрд RSD)

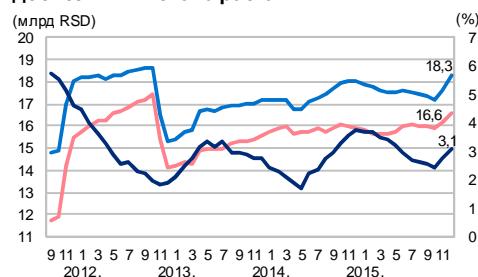


— Девизни и девизно индексирани кредити\*  
— Динарски кредити  
— Укупно

Извор: НБС.

\* Искључен ефекат промене курса.

#### Кредити становништву - новоодобрени, доспели и мг. стопа раста\*



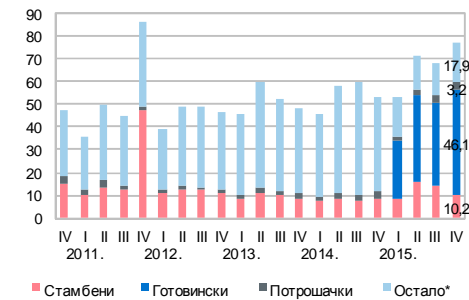
— Новоодобрени кредити 12-месечни покретни просек  
— Доспели кредити 12-месечни покретни просек  
— Мг. стопа раста (д.с.)

Извор: НБС

\* Подаци о износу новоодобренних кредита обезбеђени су из статистике о каматним стопама банака. У недостатку статистике о износу доспелих кредита, они су израчунати посредно, на основу података о износу новоодобренних кредита и промене стања потраживања банака по основу кредита, након искључења ефекта промене курса.

#### Структура новоодобренних кредита становништву

(у млрд RSD)



Извор: НБС.

\* До децембра 2014. године у категорији „Остали кредити“ подразумевали су се готовински и остали кредити заједно.

Одлуке о мерама за очување стабилности финансијског система у вези с кредитима индексираним у инострану валуту<sup>4</sup>. Ову одлуку Народна банка Србије је донела у фебруару 2015. како би се грађанима олакшала отплата кредита у швајцарским францима, и надокнадио износ више наплаћених средстава у случају једностраног подизања каматних маржи од стране банака.

С обзиром да међу новоодобреним кредитима становништву већ дуже време доминирају кредити намењени потрошњи (готовински и за рефинансирање), постепено се мења структура стања кредита. Стамбени кредити и даље имају највише учешће (46,3% у децембру) али је оно додатно смањено (за 0,9 п.п.) у односу на крај 2014. С друге стране, учешће готовинских кредита повећано је на 29,8%, док се на потрошачке односило 2,6% кредита.

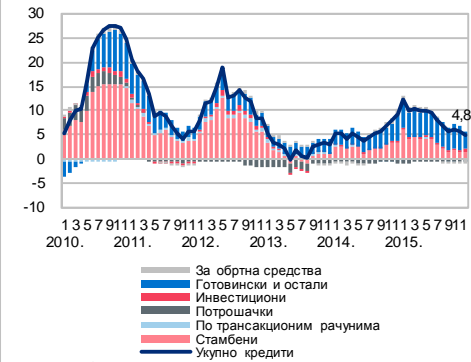
Тренд раста динаризации кредита становништву настављен је и у Т4 када је скоро три четвртине (73,6%) нових пласмана било у динарима, а у целој 2015. нешто више од две трећине (67,5%). Тако је учешће динарских у укупним пласманима становништву у 2015. повећано за 1,8 п.п. и у децембру је износило 42,8%. Кредити индексирани у еврима учествују са 44,1%, а у швајцарским францима 13,0% (готово у потпуности је реч о стамбеним кредитима).

У новембру је 11,8% кредита одобрених становништву (укључујући и предузетнике) имало статус *NPL*, што је за 0,6 п.п. више него крајем 2014. При томе повећано је учешће *NPL* код стамбених кредита, на 9,6%. Раст овог учешћа регистрован је током прва три тромесечја, док се током Т4 ово учешће није мењало. Код већине осталих врста кредита становништву учешће кредита у доцњи дужој од 90 дана није значајније промењено, осим код потрошачких где је смањено за 5,7 п.п., на 22,8%. Код готовинских кредита ово учешће је смањено за 0,4 п.п., на 10,0%.

Очекујемо да ће се кредитирање становништва у 2016. одвијати по сличној динамици као претходних година. Досадашње ублажавање монетарне политике, уз убрзанији економски опоравак, смањење незапослености и раст зарада у приватном сектору, требало би да допринесу расту тражње грађана за кредитима и у 2016. Такође, резултати анкета о кредитној активности указују на континуирано ублажавање стандарда и раст тражње у последња три узастопна тромесечја, а позитивна очекивања претежу се и на Т1 2016.

### Доприноси расту кредита банака становништву по намења

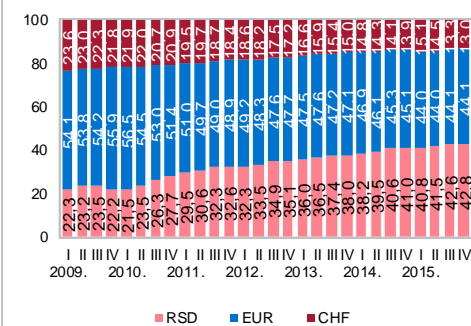
(мг. стопе раста, у п.п.)



Извор: НБС.

### Валутна структура потраживања банака од становништва

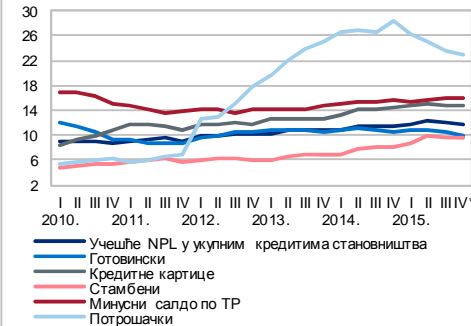
(у %)



Извор: НБС.

### Структура бруто проблематичних кредита физичким лицима

(у %)



Извор: НБС.

\* Новембар 2015.

4

[http://www.nbs.rs/export/sites/default/internet/latinica/20/zast/finansijska\\_sta\\_bilnost\\_kredititi.pdf](http://www.nbs.rs/export/sites/default/internet/latinica/20/zast/finansijska_sta_bilnost_kredititi.pdf)

## 2. Цена задуживања становништва

Просечна стопа на динарске новоодобрене кредите становништву смањена је током 2015. за 4,8 п.п. на 12,1% у децембру. И стопе на евроиндексирани и кредите у еврима су смањене, али у мањој мери у односу на динарске – за 1,0 п.п., на 5,9%.

Иако је пад каматних стопа на динарске кредите становништву био присутан током целе 2015. године, најизраженије смањење забележено је током Т4. Тада је просечна цена динарских кредита становништву опала за 2,6 п.п., највише због смањења камата на најзаступљеније, готовинске и остале кредите, које су крајем године износиле 12,1% и 12,0%, респективно. На нивоу године највише су смањене каматне стопе на најмање заступљене – потрошачке кредите (за 9,3 п.п., на 11,0%) и кредите за адаптацију стамбеног простора (за 9,1 п.п., на 6,7%).<sup>5</sup>

И каматне стопе на све врсте кредита становништву у девизном знаку су у Т4 биле у паду. Као и у случају динарских кредита, тај пад је био најизраженији за готовинске кредите, који су крајем године одобравани по стопи од 5,3%. Цена стамбених кредита, који су најзаступљенији међу девизним кредитима грађанима, у децембру је износила 3,8%, што је за 0,9 п.п. ниже него крајем 2014. Остали кредити одобравани су по стопи од 7,9%, а потрошачки по 6,3%, што је и једино повећање у односу на крај 2014.

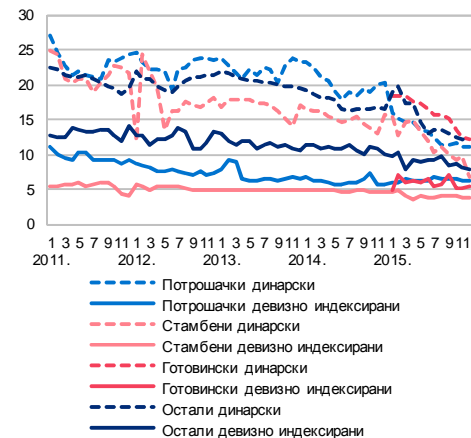
И током Т4 каматне стопе на динарске кредите становништву забележиле су већи пад у односу на каматне стопе на динарску штедњу, што је резултирало даљим смањењем каматне марже, која је у Т4 смањена за 1,7 п.п. (укупно за 2,5 п.п. у 2015.). Маржа у односу на тромесечни *BELIBOR* је у Т4 смањена за 1,8 п.п. (за 0,1 п.п. у 2015.). У Т4 је смањена и маржа за евроиндексирани кредите у односу на депозите у еврима (за 0,1 п.п.), док је маржа у односу на тромесечни *EURIBOR* била непромењена. У односу на крај 2014. ове марже снижене су за 0,4 п.п. и 0,8 п.п., респективно.

## 3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

Према резултатима Анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака, раст кредита становништву резултат је континуираног ублажавања стандарда у 2015, које је било вођено

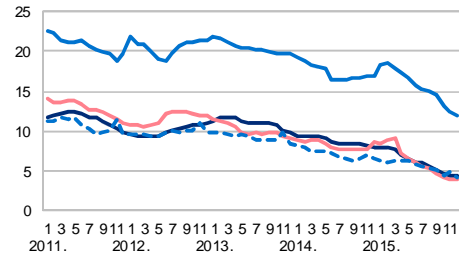
<sup>5</sup> До децембра 2014. године готовински и остали кредити код сектора становништва приказивани су заједно у категорији „Остали кредити“. Због тога није могуће појединачно квантификовати износ пада каматних стопа у односу на крај 2014. Обрачунато по „старој“ методологији ове стопе смањене су за 4,5 п.п. у 2015.

**Кретање каматних стопа на кредите становништву**  
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



Извор: НБС.

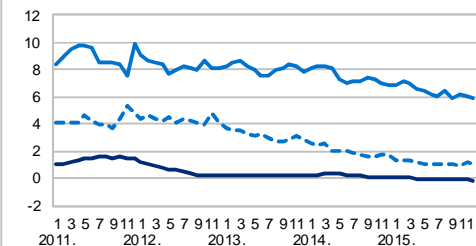
**Кретање каматних стопа на динарске кредите и депозите становништву\***  
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



Извор: НБС.

\* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

**Кретање каматних стопа на девизне кредите и депозите становништву\***  
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)



Извор: НБС и Европска банкарска федерација.

\* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.  
\*\* У еврима и евроиндексирани.



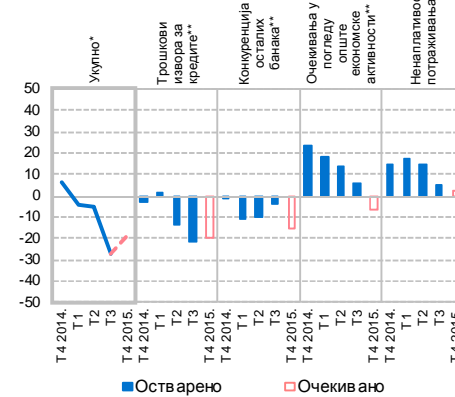
истим факторима као и у случају привреде. Стандарди су ублажавани за кредите свих намена, и за динарске и за девизне.

Како би привукле нове клијенте, банке су и током целе 2015. наставиле да смањују каматне марже и пратеће трошкове. Током П2 неке су ублажиле и захтеве у погледу колатерала, док рокови отплате, након што су продужени у Т2, до краја године нису мењани.

Према оцени банака тражња становништва за кредитима је, након стагнације у Т1, расла у остатку године. Тражња становништва за кредитима била је пре свега вођена потребом рефинансирања постојећих обавеза, тако да су готовински кредити и кредити за рефинансирање били најтраженији. С друге стране, према оцени банака, повећана тражња за стамбеним кредитима била је присутна током Т2 и Т3. И набавка трајних потрошних добара утицала је на раст тражње грађана од Т2. С друге стране, релативна ниска примања становништва и незапосленост највише су одвраћали грађане од новог задуживања.

Оцене изнете у последњој расположивој **Анкети о кредитној активности у земљама ЦИЈЕ** указују да банке очекују наставак раста тражње за стамбеним и кредитима намењеним потрошњи у Србији, упркос очекиваном поопштравању стандарда. При томе, изнете су оцене да ће значајан раст тражње за кредитима у динарима бити настављен и у наредном периоду, при чему би услови задуживања требало да буду повољнији пре свега због дужих рочности кредита и нижих маржи. Исто тако, као и у случају привреде, очекује се даље побољшање показатеља *NPL*.

**Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија становнишву**  
(у нето процентиима)

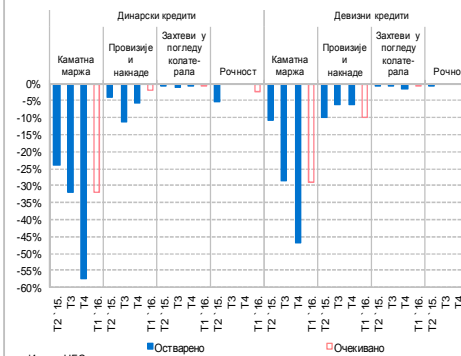


Извор: НБС.

\* Позитивне вредности указују на поопштравање, а негативне на ублажавање кредитних стандарда у односу на претходно тромесечје.

\*\* Позитивне вредности указују на допринос датог фактора поопштравању, а негативне ублажавању кредитних стандарда.

**Промена услова за одобравање кредита становнишву**  
(нето проценат)

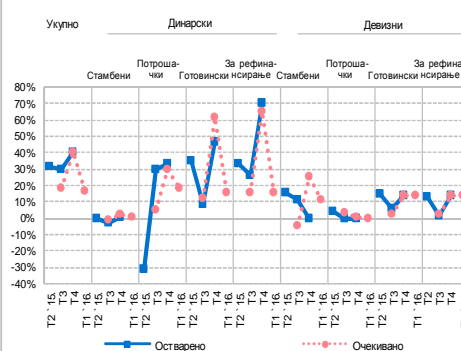


Извор: НБС.

\* Позитивна вредност указује на поопштравање услова, негативна на ублажавање услова.

\*\* На графиконима није приказан интезитет промене.

**Промена тражње становништва за кредитима**  
(нето проценат)



Извор: НБС.

\* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње

\*\* На графиконима није приказан интезитет промене.